

Mars 2026

Yara – jordbrukets Equinor

Yara er jordbrukets Equinor. De er en av verdens største produsenter av kunstgjødning, som lages med fossil energi. Samtidig som de framstiller seg som en bærekraftig klimaforkjemper, forblir de Europas største industrielle kjøper av fossil gass. I stedet for å ta ansvar for reelle utslippskutt og en bærekraftig omstilling av jordbruket, fremmer Yara kortsiktige, falske løsninger. Det er grønnvasking.

Hvem er Yara?

Yara er et norsk selskap med operasjoner i over 60 land og produksjonsanlegg i Norge, Europa, USA, Latin-Amerika, Australia og Kina. Kunstgjødningen deres brukes i 140 land. De produserer rundt 19,4 millioner tonn nitrogenbasert kunstgjødning, med en inntekt på rundt 12 milliarder årlig.

Staten er den største eieren i Yara og eier 36% og oljefondet eier ca. 7%.

Yara har de siste årene mottatt massive kritikker for ulike forhold: Blant annet **ulovlig prissamarbeid**, bruk av fossilgass i **“grønn industri” i USA**, at de stemmer **ned klimaforslag** og trekker **tilbake klimatiltak**, kjøper mineraler av **israelske selskap** og fortsetter **handelen med Russland** tross sanksjoner. I 2015 ble det også avdekket at toppledelsen i Yara hadde bedrevet **grov korrupsjon**.

Hva er kunstgjødning?

Gjødning er viktig for for å produsere tilstrekkelig og næringsrik mat, og kan være både organisk og syntetisk. Kunstgjødningen som produseres i dag er hovedsakelig nitrogenbasert. Denne lages av ammoniakk, som Yara fremstiller med Haber-Bosch-prosessen. Den danner ammoniakk ved å trekke nitrogen ut av lufta og få det til å reagere med hydrogen. Denne produksjonen bruker store mengder fossile brensler:

- Ammoniakkproduksjon med Haber-Bosch-prosessen står for **5%** av verdens industrielle etterspørsel etter kull og **20%** av den industrielle etterspørselen etter gass.
- I den globale produksjonen av ammoniakk kommer **72% av hydrogenet fra gass, og 26% fra kull**.
- For hvert tonn med ammoniakk som produseres, slippes **to tonn med klimagasser** ut i atmosfæren

Yaras grønnvasking

Yaras grønnvasking er et hinder for en bærekraftig omstilling av matsystemet og utfasing av fossil energi. Kunstgjødselindustrien står for [5% av verdens totale klimagassutslipp](#) – det er mer enn flytrafikk og shipping til sammen.

Forskningen er tydelig: vi må fase ut all fossil energi så raskt og rettferdig som mulig hvis vi skal nå klimamålene. Dette inkluderer også fossilt kunstgjødsel. Yara motarbeider denne utfasinga. De har stemt ned forslag om utslippskutt i hele verdikjeden sin, promoterer falske, kortsiktige løsninger og driver lobbyarbeid for fossilindustrien.

Yaras klimagassutslipp

Yara har store klimagassutslipp i hele verdikjeden, men fokuserer mest på de direkte utslippene fra selve kunstgjødselproduksjonen. Disse utslippene kalles ofte “scope 1”-utslipp. Det er bare en liten del av utslippene deres: [75% av utslippene deres](#) kommer fra resten av verdikjeden og når kunstgjødselet brukes (scope 3-utslipp). På generalforsamlingen i 2024 [stemte Yara mot](#) et forslag om å kutte disse utslippene. På samme måte som at Equinor vrir seg unna utslippene fra bruken av fossil energi, [vrir altså Yara seg unna](#) med å kun fokusere på utslippskutt i produksjonen.

Karbonfangst og -lagring

Yara promoterer [blått hydrogen](#) som en klimaløsning for å avkarbonisere kunstgjødselindustrien. Det skal lages med ressurskrevende karbonfangst- og lagringsteknologi (CCS) som låser oss til fossil energi. [FNs klimapanel har rangert](#) karbonfangst som det dyreste og minst effektive tiltaket for å nå klimamålene innen 2030. 88 prosent av CCS-prosjekter har mislyktes, og ikke ført til utslippskuttene som industrien lover. Blått hydrogen er like avhengig av fossile brensler som vanlig kunstgjødselproduksjon, og opprettholder etterspørselen etter olje og gass.

“Grønn” ammoniakk

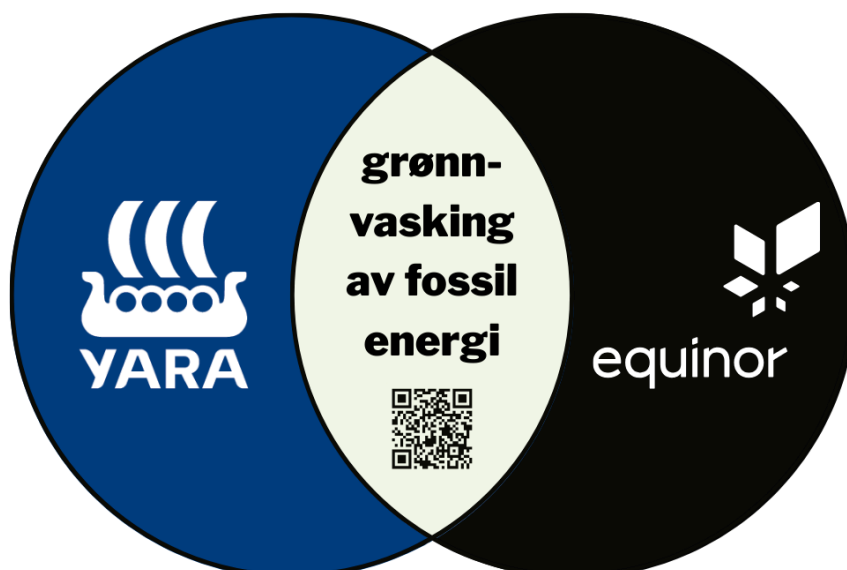
Grønn ammoniakk produseres med fornybar energi heller enn fossile brensler. Det høres kanskje lovende ut, men står i dag for [en brøkdel av Yaras totale ammoniakkproduksjon](#), og vil være enormt energikrevende å skalere opp. Produksjonen av ett tonn ammoniakk med fornybar energi krever 2-3 ganger så mye strøm som det en gjennomsnittlig husstand bruker på ett år ([8-12 MWh](#) for ammoniakkproduksjon sammenligna med [3-4 MWh](#) for én husstand). Yaras Pilbara-anlegg i Australia produserer rundt [840.000 tonn ammoniakk](#) i året med fossile brensler. Hvis denne produksjonen skal gjøres “grønn,” vil den kreve like mye strøm som det millioner av husstander bruker årlig.

Fracking

De siste årene har det kommet flere avsløringer som viser Yaras grønnvasking, blant annet om deres bærekraftige kunstgjødselproduksjon i Texas. Yaras fabrikk i Texas skulle bidra til “bærekraftig” kunstgjødselproduksjon ved å bruke restkjemikalier fra andre industriaktører. Så viste en [internasjonal granskning](#) at disse kjemikaliene var framstilt med gass fra [klimafiendtlig fracking](#), som fører til enorme klimagassutslipp, giftig vannforurensning og store naturinngrep.

Lobbyarbeid for fossilindustrien

Fabrikken i Texas var ikke Yaras første møte med fracking-industrien. En kartlegging fra Corporate Watch viser at Yara har brukt minst [12 millioner euro](#) på lobbyarbeid for fracking i EU og europeisk import av amerikansk fracking-gass.

Miljøkonsekvenser av kunstgjødsel

I tillegg til påvirkningen på klima, fører bruken av nitrogenbasert gjødsel til vannforurensning, luftforurensning og tap av biodiversitet.

Vannforurensning

Kunstgjødsel tilsetter nitrogen til jorda, men ifølge UNEP forsvinner [80% av dette nitrogenet ut i miljøet](#). Når nitrogen og fosfor fra kunstgjødsel renner ut i vannkilder, kan det føre til algeoppblomstring, oksygenmangel i vannet og skape såkalte døde soner - og ødelegge lokale økosystemer.

Luftforurensning

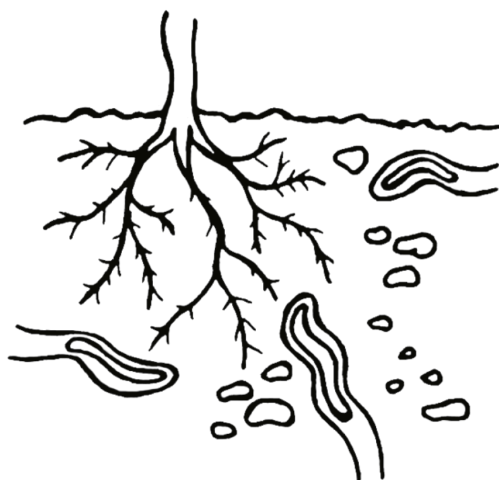
Nitrogenbasert kunstgjødsel bidrar også til farlig luftforurensning. Bruken av kunstgjødsel slipper ut N_2O , som har [273 ganger større globalt oppvarmingspotensial enn \$CO_2\$](#) . Kombinasjonen av nitrogenutslipp fra landbruket og forurensning fra transport skaper ekstremt farlige partikler i luften. WHO estimerer at [77%](#) av verdens befolkning puster inn farlige nivåer av nitrogenoksider.

Svekket jordhelse

Overforbruk av kunstgjødsel kan svekke jordas evne til å holde på næringsstoffer og vann. Det kan føre til forsuring av jorda og redusert organisk materiale, som er [viktig for fruktbarheten til jorda](#).

Tap av biologisk mangfold:

Overforbruk av kunstgjødsel bidrar til tap av biodiversitet. Dette hører også tett sammen med dagens industrialiserte, intensive og monokulturelle jordbruk. Yara bidrar til å opprettholde denne jordbruksmodellen og distraherer fra de transformativ endringene vi trenger for å skape et bærekraftig og rettferdig matsystem.

Yara motarbeider matsikkerhet

Sult er ikke et direkte resultat av for lite matproduksjon, men henger tett sammen med urettferdig fordeling, ulikhet og et feilslått globalt matsystem. Å øke matproduksjon vil derfor ikke nødvendigvis få slutt på sult og matusikkerhet, selv om det er hovedargumentet til Yara.

Matsikkerhet og matsvurenitet

Matsuverenitet handler om at folk, lokalsamfunn og lands rett til å bestemme over egen landbruks- og matpolitikk som er økologisk, sosialt og økonomisk tilpasset deres spesielle betingelser.

Matsikkerhet defineres som at alle skal ha tilgang til tilstrekkelig, trygg og næringsrik mat, som møter deres behov og preferanser, og sikrer gode og aktive liv. I 2024 levde rundt 2,3 milliarder mennesker uten tilgang til sikker, næringsrik eller nok mat. For å oppnå matsikkerhet trenger vi også matsuverenitet. Les mer [her](#).

Yara har i tiår promotert kunstgjødsel som svaret på Afrikas sultkrise, gjennom blant annet Alliansen for en grønn revolusjon i Afrika (AGRA) og kunstgjødseleddonasjoner til østafrikanske land under koronapandemien. Yara er også en sentral samarbeidspartner for norsk utviklingspolitikk for matsikkerhet.

Alliance for a Green Revolution in Africa (AGRA)

Yara var et av de grunnleggende medlemmene av AGRA, et initiativ som startet i 2006 av Bill Gates. Målet med AGRA var å øke matproduksjonen i Afrika ved å øke bruken av kunstgjødsel, hybridfrø, agro-kjemikalier og samarbeid med multinasjonale selskaper.

AGRA har presset frem et vestlig, industribasert landbruk, og nedprioritert agroøkologiske løsninger tilpasset lokale matsystemer. I stedet for å lytte til lokale bønder og lokale systemer, har multinasjonale selskaper som er en del av AGRA profittert på å utvide markedene sine, og skapt økonomisk avhengighet av kunstgjødsel i flere afrikanske land. Dette har svekket matsuvereniteten og fremmet kolonialistiske maktstrukturer.

Studier fra Zambia viser at økt bruk av kunstgjødsel [ikke har redusert sult eller underernæring](#). I [Burkina Faso og Ghana](#), har heller ikke kunstgjødselbaserte utviklingsprogrammer økt avlinger eller inntekter. I stedet kan dette gjøre bønder mer økonomisk sårbare. Kunstgjødsel er ofte dyrt og sårbart for globale prisendringer, som vi for eksempel har sett under krigen i Ukraina og etter USA og Israels angrep på Iran.

Yara mater ikke verden, småskalabønder gjør!

Verdens småskalabønder produserer fortsatt mesteparten av verdens mat.

[Småskalabønder](#) er ofte mer effektive enn store industrielle gårder, bidrar til å redusere lokal arbeidsledighet og sitter ofte med sentral kunnskap om lokale økologiske forhold.

Spires krav:

Regjeringen må bruke sitt eierskap til å stanse Yaras grønnvasking. Spire krever:

- Innsyn i Yaras virksomhet og eierskapsstrukturer, samt fullstendig rapport om økonomiske, sosiale og miljømessige forhold i alle land de opererer i.
- Forbud mot misvisende promotering av nitrogenbasert kunstgjødning produsert med blått hydrogen eller grønn ammoniakk som "klimavennlig kunstgjødning".

Yara må ta ansvar for hele verdikjeden av sine miljødeleggelses og klimagassutslipp:

De grønnvasker virksomheten ved å kun fokusere på utslipp fra produksjonen, når størsteparten av utslippene og miljødeleggelsene kommer fra andre deler av verdikjeden. Spire krever:

- At Yara oppretter et ambisiøst og rettferdig scope-3 klimamål

Vi trenger en planlagt og rettferdig utfasing av fossil kunstgjødning: En styrt, rettferdig og finansiert utfasing av fossil energi må også inkludere kunstgjødningindustrien. Dette må skje gradvis og planlagt, ikke brått slik som i Sri Lanka når utfasing av fossil kunstgjødning ble innført uten støtteordninger. Rike land med historisk ansvar for klimakrisa og andre miljødeleggelses må ta de første skrittene for en omstilling av matsystemet. Spire krever:

- At regjeringen, i samarbeid med norske bønder og bondelag, utreder en plan for å redusere fossilt kunstgjødning.

Stans falske løsninger som forlenger fossilalderen: Regjeringens storskala satsing på karbonfangst og lagring (CCS) hindrer overgangen til lavutslippssamfunnet. Spire krever en utfasningsplan for norsk olje og gass uten storskala subsidiering av CCS og andre teknologier som hindrer utfasing. Spire krever:

- At subsidiene til CCS som forlenger oljealderen og hindrer en reell omstilling stanses.

Skaler opp støtte til agroøkologisk landbruk: Vi må skalere opp støtten til gode alternativer som tar oss bort fra dagens industrialiserte, utslippstunge jordbruk, til et mer bærekraftig matsystem. Agroøkologi kan redusere behovet for kunstgjødning. Spire krever:

- Økt støtte til agroøkologi, økologisk jordbruk, småskala matproduksjon og arealtilskudd, heller enn volumtilskudd.
- Reforhandling av klimaplanen for landbruket, slik at agroøkologi og jordhelse får en større plass.

Vil du bidra i kampen for en rettferdig og bærekraftig verden?

Bli medlem eller **fast giver** i Spire, og les mer om hvordan du kan engasjere deg [her](#)!

7. Videre anbefalt lesning og kilder:

Bollmohr, S., & Warui, H. (2024). [Fertilizers Will Not Fix Africa's Food Crisis](#). Project Syndicate.

Benjaminsen, T. A. (2020). [Small Farmers Feed the World – and What That Means for the Current Crisis](#). Panorama.

CIEL (2022) Fossil, Fertilizers, and False Solutions: How Laundering Fossil Fuels in Agrochemicals Puts the Climate and the Planet at Risk
<https://www.ciel.org/wp-content/uploads/2022/10/Fossils-Fertilizers-and-False-Solutions.pdf>

Desmog (2025) Green Goals, Dirty Fuel: Europe's Fertiliser Industry Bets on Shale
<https://www.desmog.com/2025/05/28/green-goals-dirty-fuel-europe-fertiliser-industry-shale-yara/>

Foodrise (2025) Exhausted Earth: How fertilizer corporations destroyed the nitrogen cycle and how to fix it
<https://foodrise.org.uk/wp-content/uploads/2025/12/FoodRise-ExhaustedEarth-Nov25.pdf>

Planet tracker (2023) Fixing Nitrogen
<https://planet-tracker.org/wp-content/uploads/2023/11/Nitrogen.pdf>

Wierik, Sofie et. al (2025) Identifying the safe operating space for food systems
<https://www.nature.com/articles/s43016-025-01252-6>

Yara (2024) Annual General Meeting 2024 Yara International ASA
<https://www.yara.com/siteassets/investors/057-reports-and-presentations/agm/2024/agenda-item-13---shareholder-proposal-in-english-and-norwegian-and-response-from-yara-bod.pdf>

UNEP (2019) FRONTIERS 2018/19 Emerging Issues of Environmental Concern
<https://wedocs.unep.org/rest/api/core/bitstreams/4c56ba52-22e7-4cc1-9d61-1f629aa8076e/content>

Menegat, S., Ledo, A. & Tirado, R. Greenhouse gas emissions from global production and use of nitrogen synthetic fertilisers in agriculture. Sci Rep 12, 14490 (2022).
<https://www.nature.com/articles/s41598-022-18773-w>